

„Wyjątkowi uczniowie w wyjątkowej szkole”

– doświadczenia Zespołu Szkół w Łajskach

Marek Tarwacki – dyrektor

Często o tym myślę, czy jesteśmy wyjątkową szkołą z wyjątkowymi uczniami? Decyzja o wprowadzeniu edukacji włączającej wywróciła szkołę do góry nogami. Zmieniła myślenie rady pedagogicznej, rodziców, pracowników szkoły jak i samych uczniów. Chyba nasze serca stały się większe a umysł bardziej otwarty na potrzeby innych ludzi. Teraz wiemy, że decyzja była słuszna, żadne dziecko niepełnosprawne ani to wybitnie uzdolnione nie może być relegowane ze swojego naturalnego środowiska.

W naszej szkole wzajemne relacje społeczne i edukacyjne przekraczają granice klas, a ponieważ jesteśmy małą społecznością (szkoła liczy 400 uczniów) – wszyscy znamy się i wzajemnie wspieramy. Staramy się stworzyć optymalne warunki kształcenia z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości poszczególnych uczniów. Przykładem tego niech będą: indywidualne ocenianie (tzn. każdy uczeń jest oceniany na miarę jego możliwości); korzystanie z opieki specjalistycznej; możliwość korzystania z zajęć dodatkowych wyrównujących szanse edukacyjne oraz zajęcia dla uczniów wybitnie utalentowanych. Podejmowane działania są spójne i skuteczne, zaspakajają potrzeby wszystkich osób biorących udział w procesie edukacji. Prowadząc ewaluację wewnętrzną dowiadujemy się tego, czego nasi uczniowie oczekują, jakie są ich potrzeby. Pozyskiwane informacje wykorzystujemy do dalszych działań. Nasi uczniowie mają równe szanse oparte o zrozumienie potrzeb każdego z nich. Dzięki takim działaniom w naszej szkole nastąpiła zmiana w wielu obszarach jej działalności: w procesie uczenia się i nauczania, wychowania oraz wzajemnych relacjach nauczyciel-uczeń, nauczyciel-rodzic. Uczniowie rozumieją różnicę w możliwościach przyswajania wiedzy np. Małgosia aby otrzymać ocenę bardzo dobrą recytuje jedną zwrotkę wiersza, a Jaś już musi wyrecytować trzy zwrotki, odróżniamy różne formy zachowania (niektóre zachowania nie są zależne od ucznia) to nie znaczy, że obniżamy mu ocenę z zachowania, żadne dziecko nie może być odizolowane od swojego naturalnego środowiska, powinno uczestniczyć w bogactwie relacji, emocji komunikowania się, przyswajania wartości, naśladowania wzorcowych zachowań. Szkoła nie może być oparta tylko na wszechobecnym rankingach. Nauczyciel musi mieć swobodę do osobistego

i zawodowego rozwoju. Z naszego doświadczenia wynika, że to szkoła rejonowa, do której uczęszcza większość dzieci z danego obszaru (obwodu szkoły) jest najlepszym miejscem do włączania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Tworząc im odpowiednie warunki uzyskujemy największe postępy w integracji społecznej, dydaktyce i wychowaniu. Podstawowym warunkiem jest możliwość przebywania ze sobą na co dzień (najlepszym terapeutą jest zdrowy rówieśnik), tę możliwość daje zatrudnienie specjalisty asystującego uczniowi przez cały dzień. Korzystanie z pomocy specjalistycznej i dostosowanie programów nauczania do możliwości ucznia. Staramy się systematycznie dążyć do współpracy w procesie planowania, monitorowania działań, finansowania – wszystkich podmiotów bezpośrednio mających wpływ na funkcjonowanie szkoły. Kadra pracująca w placówce ma możliwość kształcenia i samokształcenia się w kierunku umiejętności wykorzystywania form i metod nauczania, tworzenia indywidualnych planów i programów edukacyjnych oraz pracy zespołowej.

W ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczyciele i pracownicy szkoły zapoznają się z różnymi formami niepełnosprawności. Specjaliści przekazują konkretne przykłady rozwiązań i możliwości funkcjonowania uczniów ze specjalnymi potrzebami na terenie szkoły. Sprzyja to indywidualnemu podejściu do ucznia, oceny jego możliwości oraz wzmocnieniu uzdolnień. Wiemy, że różnorodność to podstawa do prawidłowych zachowań wartości edukacyjnych i wychowawczych. Spostrzeganie przez nauczycieli i specjalistów mocnych i słabych stron ucznia powoduje pełne włączenie go w system edukacyjny. W naszej placówce powoływane są zespoły składające się z wychowawcy nadzorującego cały proces dydaktyczno-wychowawczy oraz grona specjalistów, których zadaniem jest realizacja zaleceń zapisanych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej, jak również pomoc nauczycielom (dydaktykom) w bezpośredniej pracy z uczniem. Ważną rolę nad wszystkim pełni Lider szkolny. Jest to osoba wyłaniana z grona rady pedagogicznej, co do której wszyscy mają zaufanie, wierzą w jej kompetencję i możliwości organizacyjne, która czuwa nad całościowym realizowaniem pomocy specjalistycznej, jak i dydaktyczno-wychowawczej przez wszystkie powołane zespoły. Wspólne zdobywanie wiedzy i doświadczenia wprowadziło do organizacji nauczania wiele nowych pomysłów: planowanie lekcji uwzględniających różne potrzeby uczniów, rozwijanie umiejętności spostrzegania i rozumienia różnic, angażowanie uczniów we własne uczenie się, obserwacja lekcji i zajęć specjalistycznych, poszukiwanie właściwych rozwiązań, z którymi muszą zmierzyć się uczniowie, uczenie się wzajemnej współpracy. Nasze doświadczenie mówi nam, że im wcześniejsze wsparcie ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tym większa możliwość do uzyskania sukcesu. Wsparcie to musi być kompleksowe. Obejmuje ono nie tylko ucznia, ale i jego rodzinę. Specjaliści i wychowawcy wspierają rodziców poprzez

udzielanie np. porad psychologicznych, wskazywanie metod pracy z uczniem w domu. Rodzic jest pierwszym „terapeutą” swojego dziecka, stąd ważnym jest, aby został dokładnie wysłuchany i potraktowany jako osoba niezbędna do dalszej współpracy w procesie kształcenia swojego dziecka. Mówiąc o uczniu ze specjalnymi potrzebami mamy na myśli również uczniów wybitnie utalentowanych. Wymaga to od nas określonego wsparcia tzn. odpowiednich metod i form pracy, zajęć dodatkowych, pomocy asystenta, odpowiednich pomocy dydaktycznych i technicznych. Jeśli uczeń jest wybitnie utalentowany plastycznie ma indywidualne wsparcie specjalisty w tym zakresie, jeśli ma kłopoty z niedowidzeniem, wówczas stosujemy powiększacz tekstów i programy wspomagające pisanie. Uczeń, który nie mówi – posługuje się piktogramami. Uczniowie, którzy nie mogą grać na instrumentach dętych z powodu zadęcia w ustnik – grają na instrumentach perkusyjnych. Naszym celem jest umożliwienie gry wszystkim uczniom.

Szkoła nasza nie jest zawieszona w próżni – współpracujemy z różnymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi w celu podniesienia jakości pracy szkoły. Założyliśmy dwa stowarzyszenia w celu pozyskiwania środków zewnętrznych w postaci grantów. Jesteśmy organizatorami konferencji o zasięgu regionalnym i międzynarodowym o tematyce edukacji włączającej. Współpracujemy z Europejską Agencją ds. Edukacji Włączającej i Specjalnej (EASNIE). Reprezentujemy szkołę na licznych konferencjach i spotkaniach w roli prelegentów. Jesteśmy wskazywani jako dobra praktyka w różnych publikacjach np. przez MEN. Sprzyja to trafnej identyfikacji potrzeb społecznych, dużemu zaangażowaniu całego środowiska lokalnego oraz szansie osiągnięcia nowej jakości poprzez współpracę z samorządem lokalnym i innymi organizacjami pozarządowymi. Pomoc w budowaniu partnerstwa, pozyskiwaniu środków zewnętrznych – ta ogromna część funkcjonowania naszej placówki daje nam nowe przestrzenie i możliwości realizowania rozpoczętych przez nas projektów. Podsumowując: edukacja włączająca to wyzwanie i zaproszenie do pogłębionej refleksji nad edukacją. Nasze działania pozwalają na większe otwarcie w tym kierunku, aby szkoła nie była tylko instytucją przekazująca wiedzę, analizującą rankingi, wyniki i punktowe miejsca, ale stała się również miejscem wsparcia dla każdego ucznia – nawet takiego, który w żadnych rankingach się nie mieści. Niech najważniejszą wartością pozostaje każdy uczeń i wtedy szkoła stanie się wyjątkowa, a w niej będą się uczyć wyjątkowi uczniowie!

